

УДК [657.474:004.738.5]:339.376

Оліфірова Ю.О., канд. екон. наук¹

¹ Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк, Україна,
e-mail: jolifina@yahoo.com

Ягмур К.А., канд. екон. наук, доц.²

² Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк, Україна,
e-mail: yagmurkat@mail.ru

ОБЛІК ВИТРАТ ТА РОЗРАХУНКІВ В ІНТЕРАКТИВНІЙ ТОРГІВЛІ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА

Olifirova Yu.O., Cand. Sci. (Econ.)¹

¹ Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Donetsk, Ukraine, e-mail: jolifina@yahoo.com

Yagmur K.A., Cand. Sci. (Econ.), Assoc. Prof.²

² Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Donetsk, Ukraine, e-mail: yagmurkat@mail.ru

COST ACCOUNTING AND SETTLEMENT IN AN INTERACTIVE TRADE: ORGANIZATION AND METHODS

***Мета.** Розробити методику обліку витрат на стадії створення та функціонування інтернет-магазину та удосконалити методику обліку розрахунків електронними грошима під час інтерактивної торгівлі.*

***Методика.** Проаналізовано вітчизняне і зарубіжне нормативно-правове забезпечення та існуючі методичні підходи до обліку витрат на стадіях створення і функціонування інтернет-магазину, а також розрахунків електронними грошима під час інтерактивної торгівлі. Визначено класифікацію витрат в інтерактивній торгівлі залежно від часу виникнення та джерел їхнього покриття. Досліджено класифікацію електронних грошей в розрізі типів електронних носіїв інформації, ступеня анонімності та джерела формування. Окреслено суб'єкти правовідносин, пов'язаних із створенням та функціонуванням web-сайтів та з використанням електронних грошей. Запропоновано методики обліку витрат на створення та забезпечення функціонування інтернет-магазину, а також розрахунків електронними грошима під час інтерактивної торгівлі.*

***Результати.** Розроблено та обґрунтовано на підставі вітчизняного законодавства структуру витрат на стадії створення та функціонування інтернет-магазину та методику їхнього обліку. Досліджено з позиції правового поля та міжнародного досвіду економічну сутність і класифікацію електронних грошей та створено удосконалену методику розрахунків під час інтерактивної торгівлі.*

***Наукова новизна** полягає в теоретичному обґрунтуванні й розроблених практичних рекомендаціях щодо вдосконалення організації та методики обліку витрат та розрахунків в інтерактивній торгівлі.*

***Практична значущість.** Впровадження викладених пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку витрат та розрахунків під час інтерактивної торгівлі дозволить значно підвищити достовірність, оперативність, аналітичність та співставність облікових даних, сприятиме одержанню повної, достовірної та своєчасної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.*

***Ключові слова:** інтерактивна торгівля, інтернет-магазин, електронні гроші, електронні розрахунки, електронні платіжні системи, web-сайт, домен, коллокейшн, хостинг.*

Постановка проблеми та її зв'язок з найважливішими науковими та практичними завданнями. Актуальність теми проявляється в глобалізації економіки, що спонукає до пошуку нових видів конкурентної переваги, одним з інструментів якої є просування товару на ринок за допомогою Інтернету. Інтернет-магазин – це сучасний спосіб ефективного повідомлення покупцю про вироблений продукт, поліпшення існуючого продажу і підкорення нових ринків. Перевага торгівлі через інтернет-магазин для продавця полягає у першу чергу в зниженні збутових витрат (і, як наслідок, у збільшенні прибутку), які за торгівлі через Інтернет вже не включають витрати на заробітну плату персоналу магазину та пов'язані з нею витрати на сплату в соціальні фонди, також повністю відсутніми за такого виду торгівлі є витрати на утримання приміщення магазину (амортизація, оренда, ремонт тощо). Крім названого, безумовними перевагами інтерактивного продажу є простота та низька вартість створення інтернет-магазину в порівнянні з традиційною торгівлею, економія на зовнішній рекламі та вивісках, влаштування офісу дома та встановлення зручного режиму обслуговування клієнтів, враховуючи власні потреби.

Для покупців придбання товару через мережу Інтернет також має низку незаперечних зручностей, які дають змогу бути необмеженими у просторі (можливість придбати товари, не виходячи з дому, що дуже важливо, враховуючи ритм життя сучасного суспільства), мати відсутність часових лімітів (покупець сам обирає зручний для нього час, який не залежить від режиму роботи традиційного магазину, покупець має час на ознайомлення з товаром, здійснення вибору, порівняння цін без дискомфорту та психологічного тиску, який виникає під час витрачання часу продавця-консультанта звичайного магазину), можливість вибору засобу доставки (самовивіз, пошта, кур'єрська служба) та способу оплати (банківська картка, банківське переведення, розрахунок готівкою, електронні гроші, термінали моментальної оплати, sms-платежі, накладений платіж).

Значну популярність серед інших засобів оплати товарів, придбаних через Інтернет, набувають електронні гроші, розрахунки якими порівняно з іншими видами, є досить новими для вітчизняних фінансових ринків.

Електронні гроші мають низку переваг перед готівкою:

- чудова подільність – під час проведення платежу не виникає необхідність здачі;
- висока портативність – величина суми не пов'язана з габаритними або ваговими розмірами грошей, як у випадку з готівкою;
- низька вартість емісії електронних грошей – не треба чеканити монети й друкувати банкноти, використовувати метал, папір, фарбу тощо;
- зниження впливу людського фактора, оскільки момент платежу фіксується електронними системами;
- відкритість розрахунків (за проведення платежів через фіскалізований еквайринговий устрій торговцеві неможливо приховати кошти від оподаткування);
- відсутність витрат на упакування, перевезення й організацію спеціальних сховищ для електронних грошей;
- збереженість унікальних властивостей – електронні гроші не втрачають своїх якостей із часом;
- ідеальна якісна однорідність – окремі екземпляри електронних грошей не мають унікальних властивостей;
- безпека – захищеність від розкрадання, підробки, зміни номіналу тощо.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Аналізу принципів роботи інтерактивної торгівлі, особливостям організації обліку в інтернет-магазинах, специфіці методики обліку розрахунків електронними грошима присвятили свої наукові праці такі

вітчизняні вчені, як Я. Кавторева [2], А.П. Сиротинська та О.П. Лесик [10], В.А. Туржанський [11]. Однак ще низка облікових проблем потребує вирішення, це стосується передусім первинного облікового забезпечення та методики формування витрат інтерактивної торгівлі залежно від джерел їхнього покриття, правової основи та методики обліку розрахунків електронними грошима. Дискусійність та актуальність напрямку дослідження саме й обумовили цільову спрямованість нашої роботи. Оскільки наші попередні дослідження [12] були спрямовані на вирішення проблем визначення правового поля для обліку витрат на функціонування інтернет-магазину, то в рамках цієї статті доречним буде зупинитися на питаннях організації та методики витрат і розрахунків в інтерактивній торгівлі.

Метою статті є виявлення проблем у теорії та практиці ведення обліку витрат та розрахунків в інтерактивній торгівлі, а також в удосконаленні на цьому підґрунті існуючих методичних підходів.

Виклад основного матеріалу досліджень. Інтерактивна торгівля характеризується галузевими особливостями, які, у свою чергу, припускають використання спеціальних облікових процедур. Специфіка здійснення реалізації через інтернет-магазин значною мірою впливає на організацію облікового процесу в інтерактивній торгівлі та на його методичні засади. Методичні аспекти обліку витрат в інтерактивній торгівлі представлені в рамках нашого дослідження наступними напрямками:

1. Методика обліку витрат на стадії створення web-сайту.
2. Методика обліку витрат на стадії функціонування інтернет-магазину.
3. Методика обліку витрат на стадії розрахунків електронними грошима.

Облікові особливості формування витрат під час створення інтернет-магазину обумовлюються етапом, на якому вони виникають. Підготовка інтернет-магазину до функціонування повинна складатися з таких етапів:

1. Створення web-сайту. Web-сайт – це сукупність програмних і апаратних засобів з унікальною адресою в мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, які перебувають у розпорядженні певного суб'єкта й забезпечують доступ юридичних і фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет. Зробити web-сайт підприємство може різними способами: розробити самостійно, замовити розробку, придбати готовий проект або орендувати сайт, тобто витрати на цьому етапі залежатимуть від обраного способу створення web-сайту. Підприємство має визначитися зі структурою сайту, його дизайном, принципом роботи й розміщенням інформації. Професійні web-дизайнери підбирають або розробляють необхідне програмне забезпечення. Подальший інформаційний супровід підприємство веде самостійно.

2. Розміщення сайту в Інтернеті. Підприємство в основному розміщає свій сайт на обладнанні провайдера (згідно ст. 1 Закону України «Про телекомунікації» [9], «провайдер телекомунікацій – це суб'єкт господарювання, який має право на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій без права на технічне обслуговування й експлуатацію телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку»). Витрати підприємства на цьому етапі включають оплату послуг провайдера за розміщення сайту.

3. Реєстрація доменного імені сайту. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про телекомунікації» [9], доменом є «частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен та централізовано адмініструється». Доменне ім'я не продається, а передається в тимчасове використання [8, с. 203], тобто плата за користування доменним іменем є витратами поточного періоду та списується на фінансовий результат в кінці кожного звітного періоду.

4. Забезпечення функціонування зареєстрованого домена. Тут необхідні IP-адреси. Їх виділяють локальні інтернет-реєстратори. Крім сайту з доменним іменем, підприємство має орендувати сервер (колокейшн) у провайдера або компанії, яка спеціалізується на наданні послуг хостингу (оренди дискового простору). Розмір плати за хостинг та оренду сервера залежить від розміру сайту та становить витрати підприємства на цьому етапі.

Розглянемо в розрізі кожного етапу джерела покриття вищезазначених витрат, які є основним підґрунтям для вибору первинного забезпечення й побудови методики їхнього обліку, яку наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Методика обліку витрат під час створення інтернет-магазину

Зміст операції	Дебет	Кредит
Здійснено приймання виконаних робіт зі створення web-сайту від фірми, яка здійснює послуги web-дизайну:		
– відображена вартість web-сайту за договірними цінами (за умови, що web-сайт визнається нематеріальним активом) <i>або</i>	154	631
– відображена вартість web-сайту за договірними цінами (за умови, що web-сайт не визнається нематеріальним активом)	93	631
За умови, що web-сайт визнається нематеріальним активом, ввести його в експлуатацію <i>або</i>	125	154
За умови, що web-сайт не визнається нематеріальним активом, списати витрати зі створення web-сайту на фінансовий результат	791	93
Відображені витрати з оплати послуг провайдера за розміщення web-сайту	93	685

Оскільки web-сайт належить до об'єктів права інтелектуальної власності (авторського права) згідно ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [6], то в обліку він визнається нематеріальним активом, а витрати на його розробку капіталізуються. На практиці, особливо щодо сайтів, створених декілька років назад, типовою є ситуація, коли сайт є, а будь-які документи щодо його створення підприємство не має. Для того, щоб вести мову про наявність на підприємстві будь-якого об'єкта, як і про його подальше використання, необхідно документально підтвердити факт його створення чи придбання. Способи розробки сайту визначають порядок документального оформлення та перелік первинного облікового забезпечення витрат цього етапу.

У разі створення сторонньою організацією документів, які підтверджують факт виникнення витрат, є договір про надання послуг зі створення сайту з детальним описом дизайну та технічним завданням на його розробку, акт приймання-передачі наданих послуг зі створення об'єкта права інтелектуальної власності до договору та докази оплати за таким договором (чеки, виписки банку).

Відповідно до ст. 31 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [6], автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у ст. 15 вказаного Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором. Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані. Тому для уникнення ситуації, коли права інтелектуальної власності (авторські права) будуть вважатись такими, що не передані замовнику, обов'язковим є включення в договір на створення web-сайту чітко визначеного переліку майнових прав, що йому передаються.

Якщо ж сайт створювався власними силами підприємства, то особливостей у документальному оформленні порівняно з іншими об'єктами нематеріальних активів, розробка сайту не матиме. Витрати складатимуться із заробітної плати розробників, зв'язаних з нею обов'язкових платежів у соціальні фонди, амортизації комп'ютерного обладнання тощо.

Вводити в експлуатацію web-сайт як нематеріальний актив слід на підставі рішення спеціально створеної комісії підприємства із застосуванням типової форми № НА1 «Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів», затверджений наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» [8].

Суму всіх витрат, понесених підприємством на створення web-сайту, вважаємо за потрібне акумулювати на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів», а після введення в експлуатацію списувати на субрахунок 125 «Авторське право та суміжні з ним права».

З набранням чинності 01.04.2011 р. Податкового кодексу України [4] в розділі III «Податок на прибуток підприємств» певних змін в підході до оподаткування web-сайту не відбулось. Нематеріальні активи згідно з пп. 14.1.120. п. 14.1. ст. 14 Податкового кодексу України [4] – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами. Витрати на придбання нематеріальних активів для використання в господарській діяльності, як передбачено п. 144.1. ст. 144 Податкового кодексу України [4], підлягають амортизації.

Згідно з п. 145.1.2. ст. 145 Податкового кодексу України [4], нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який встановлюється наказом по підприємству під час визнання цього об'єкта активом (під час зарахування на баланс) і призупиняється на період його виводу з експлуатації (для реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших причин). Згідно Податкового кодексу України [4], авторське право та суміжні з ним права віднесено до групи 5 та встановлено строк дії права користування – відповідно до правовстановлюючого документа, але не менше двох років. Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріальним активом не встановлено, такий строк становить 10 років безперервної експлуатації. Амортизаційні відрахування здійснюються до досягнення залишкової вартості нематеріального активу, що дорівнює нульовому значенню.

Підставою для відображення у фінансовому обліку витрат на функціонування інтернет-магазину є належним чином оформлені первинні документи, що надходять від провайдера (оренда доменного імені, сервера, плата за розміщення сайту тощо) або компанії, яка спеціалізується на наданні послуг хостингу. Після обробки документів у бухгалтерії відображають витрати у розрізі елементів, з наступним включенням до витрат діяльності. Згідно нових принципів податкового обліку, задекларованих у п. 138.2 Податкового кодексу України [4]: «витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку...». Тобто підставою для відображення витрат у фінансовому та податковому обліку є одні і ті ж первинні документи, а саме, договір чи інший письмовий документ, що свідчить про реєстрацію доменного імені,

контракт на хостинг або коллокейшн, акти приймання-передачі наданих послуг, платіжні документи (чеки про сплату, виписки банку).

Витрати на утримання інтернет-магазину підприємство може враховувати на рахунок 93 «Витрати на збут», оскільки згідно п. 19 П(С)БО 16 «Витрати» [1], «витрати на збут – витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг)», вказані вище витрати забезпечують функціонування інтерактивної торгівлі, а отже, їх можна вважати збутовими.

Методику обліку витрат, які забезпечують функціонування інтернет-магазину, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Методика обліку витрат, які забезпечують функціонування інтернет-магазину

Зміст операції	Дебет	Кредит
Нарахована заробітна плата системному адміністратору	93	661
Нарахований єдиний соціальний внесок	93	65
Нарахований знос комп'ютера	93	131
За умови, що web-сайт визнано нематеріальним активом, нарахована амортизація web-сайту	93	133
Відображені витрати з оплати послуг провайдеру із користування доменним іменем	93	685
Відображені витрати з оплати послуг провайдеру із коллокейшну	93	685
Відображені витрати з оплати послуг хостингу	93	685

Розвиток інтерактивної торгівлі спричиняє появу нових можливостей для ведення бізнесу. Одним з таких нововведень є можливість розраховуватися за поставлені товари або надані роботи й послуги електронними грошима.

В європейському законодавстві правове регулювання «електронних грошей» розроблене набагато глибше, ніж в Україні. Основою такого регулювання є директива Європейського Союзу № 46 «Про діяльність у сфері електронних грошей і пруденціальний нагляд над інститутами, що займаються цією діяльністю». Згідно ст.1.3, субпараграфа директиви № 46, «електронні гроші» – це грошова вартість, що становить собою вимогу до емітента, яка зберігається на електронному пристрої, емітується після одержання коштів у розмірі не меншому, ніж грошова вартість, та приймається як засоби платежу не тільки емітентом, але й іншими фірмами» [7].

Визначення терміну «електронні гроші» у вітчизняній фінансовій практиці міститься в постанові НБУ № 481 «Положення про електронні гроші», згідно якої останні «це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, крім емітента, особами і є грошовим зобов'язанням емітента» [5]. При цьому зазначається, що електронні гроші можуть бути виражені тільки в гривневому еквіваленті.

Учасниками правовідносин, пов'язаних з використанням електронних грошей, згідно постанови НБУ № 481 є [5]:

– емітент – особа, яка здійснює випуск електронних грошей і приймає на себе зобов'язання з їхнього погашення;

– агент – особа, яка на підставі договору з емітентом здійснює розповсюдження електронних грошей (агент з поширення); надає кошти поповнення електронними грошима електронних пристроїв (агент з поповнення); здійснює обмінні операції з електронними грошима (агент з обмінних операцій); приймає електронні гроші в обмін на наявні або безготівкові кошти (агент з розрахунків);

- оператор – особа, яка на підставі договору з емітентом виконує операційні й інші технологічні функції в системі електронних грошей;
- користувач – фізична або юридична особа, яка є власником електронних грошей, що й має право їх використовувати для придбання товарів і здійснення платежів;
- торговець – суб'єкт господарювання, зареєстрований відповідно до законодавства та який, на підставі договору, укладеного з емітентом або агентом з розрахунків, приймає електронні платежі як засіб платежу за товари.

Юридична особа може виступати в правовідносинах, пов'язаних з використанням електронних грошей у двох іпостасях: як користувач, який використовує електронні гроші як засіб платежу за товари, придбані для власних господарських потреб; і як торговець, що приймає електронні гроші як оплату за продані ним товари (роботи або послуги) під час інтерактивної торгівлі.

Одним з найважливіших питань, пов'язаних з електронними грошима, є питання емітента, а саме, визначення переліку організацій, які мають право здійснювати в країні емісію електронних грошей.

Директива ЄС № 46 [7] дозволяє здійснювати емісію електронних грошей новому класу кредитних установ – інститутам електронних грошей. В Україні емісію електронних грошей можуть здійснювати тільки банки.

Електронним грошам властиве внутрішнє протиріччя – з одного боку, вони є засобом платежу, з другого боку – зобов'язанням емітента, яке має бути виконане в традиційних неелектронних грошах. Такий парадокс можна пояснити за допомогою історичної аналогії: у свій час банкноти теж розглядалися як зобов'язання, які підлягають оплаті монетами або дорогоцінними металами. Очевидно, що з часом електронні гроші будуть одним з різновидів форми грошей (монети, банкноти, безготівкові гроші й електронні гроші).

Розповсюдженою оманною є ототожнення електронних грошей з безготівковими грошима. Електронні гроші, як неперсоніфікований платіжний продукт, можуть мати окремий обіг, відмінний від банківського обігу грошей, однак можуть і обертатися в банківських платіжних системах.

Електронні гроші зазвичай розділяють на два типи: на базі смарт-карт та на базі мереж. І перша, і друга група підрозділяються на анонімні (неперсоніфіковані) системи, в яких дозволяється проводити операції без ідентифікації користувача, й неанонімні (персоніфіковані) системи, що вимагають обов'язкової ідентифікації користувача.

У системах, які здійснюють розрахунки електронними грошима, банківські рахунки використовуються тільки за вводу й виведення грошей із системи. При цьому використовується консолідований банківський рахунок емітента електронних грошей, а не карткові або поточні рахунки користувачів. Під час емісії електронних грошей традиційні гроші зараховуються на консолідований банківський рахунок емітента. За пред'явлення електронних грошей для погашення традиційні гроші списуються з консолідованого банківського рахунку емітента [3, с. 8]. Тому вважаємо доречною думку А.П. Сиротинської та О.П. Лесик [10, с. 146] вести їх облік на відокремленому субрахунку 315 до рахунку 31 «Рахунки у банках». Методику обліку розрахунків електронними грошима наведено у таблиці 3.

Електронні гроші слід відрізнити від таких засобів платежу, як дисконтні карти, подарункові картки, електронні квитки для проїзду в транспорті, які приймаються для оплати винятково їхніми емітентами. Використання такого платіжного інструмента не означає здійснення нового платежу. Реальний платіж здійснюється в момент купівлі або поповнення такої карти. Її використання не спричиняє нових грошових потоків і є простим обміном інформації про спожиті товари або послуги.

Розрізняють також кредитні та розрахункові електронні гроші.

Таблиця 3 – Методика обліку розрахунків електронними грошима

Зміст операції	Дебет	Кредит
У підприємства-покупця		
Перераховані кошти з поточного рахунку в банку в платіжну систему електронних грошей	315	311
Списані електронні гроші для оплати товарів або послуг	631	315
Підприємством-продавцем		
Отримано виторг від продажу в інтернет-магазині	315	702
Перераховано електронні гроші в банк-емітент, який переводить їх у звичайні гроші й зараховує на рахунок продавця в його банку	311	315
Нараховано комісійну винагороду емітенту під час виведення електронних грошей із системи електронних платежів	93	685

Кредитні електронні гроші, як впливає із їхньої назви, отримані без попередньої плати організацією від емітента.

На наш час найбільш відомою системою, особливо в країнах СНД, що видає кредити в електронних грошах, є компанія Webmoney.

Одержання кредиту в системі Webmoney проводиться в такий спосіб: покупцем товару оформлюється запит продавцеві на придбання товару в кредит із зазначенням ідентифікатора «гаманця» покупця. Продавець, одержуючи запит, виставляє покупцеві рахунок. Покупець, отримавши такий рахунок, вибирає в меню свого гаманця «оплатити» і на гаманцях продавця й покупця відображається сума кредитної угоди. Товар передається покупцеві.

Розрахункові електронні гроші перебувають в «гаманці» юридичної особи. Такі кошти можуть надійти в розпорядження підприємства після внесення передоплати або як «подарунок» від продавця. «Подарункові» електронні гроші можуть бути перераховані продавцем своїм постійним клієнтам для стимулювання покупця до подальших покупок у його інтернет-магазині. Цей вид грошей є нічим іншим, як частиною маркетингової політики продавця, оскільки «подарункові» електронні гроші можуть бути витрачені тільки в його магазині.

Висновки. Логіка дослідження дозволяє дійти таких висновків:

– витрати, пов'язані з діяльністю інтернет-магазину, потрібно групувати за стадіями (створення та безпосереднього функціонування), оскільки вони мають різні джерела фінансування;

– витрати, які виникають на етапі створення сайту та забезпечують початок його роботи, слід капіталізувати на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» та включати до первинної вартості нематеріальних активів (субрахунок 125 «Авторське право та суміжні з ним права»), протягом корисного використання поступово списувати до витрат поточного періоду шляхом нарахування амортизаційних відрахувань;

– витрати, які забезпечують функціонування інтернет-магазину, слід формувати на рахунку 93 «Витрати на збут» та списувати в кінці звітної періоду до фінансових результатів;

– електронні гроші не є дисконтними та подарунковими картками, електронними квитками для проїзду в транспорті, оскільки останні приймаються для оплати винятково їхніми емітентами;

– електронні гроші не потрібно ототожнювати з безготівковими грошима та доречно вести їхній облік на окремому субрахунку 315 до рахунка 31 «Рахунки у банках»,

оскільки вони мають різну економічну природу та виконують неоднакові платіжні функції, і як наслідок, їм властиві особливості документального оформлення та специфіка методичних підходів до їхнього обліку.

Перспективами подальшого дослідження у цьому напрямку є розробка форм внутрішньої управлінської звітності для інтерактивної торгівлі в розрізі сегментів діяльності, центрів витрат та джерел фінансування в контексті системи управління якістю товарів та супутніх послуг, у тому числі гарантійного сервісу.

Список літератури / References:

1. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 № 318 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – [Затверджене від 1999-31-12]. – [Остання редакція від 2011-09-12]. – Режим доступу: <<http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx>>. Ministry of Finance of Ukraine (2011), Provisions (standard) of business accounting 16 no. 318, *Expenses*, available at: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx>.
2. Кавторева Я. Інтернет-магазин: організація, оподаткування, облік: підруч. / Я. Кавторева. – Х.: Фактор, 2009. – 119 с. Kavtoreva, Ya. (2009), *Internet-magazyn: orhanizatsiia, opodatkuvannia, oblik* [E-shop: organization, taxation, accounting], Faktor, Kharkiv, Ukraine.
3. Кравчук В. Електронні гроші в Україні: аналітичний звіт [Електронний ресурс] / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець. – К.: Альфа-ПІК, 2012. – 64 с. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/files/publications/Books/2012/3_Electronic_Money/E-money_report_APPROVED_2012-10-02_RED2.pdf>. Kravchuk, V., Naumenko, D. and Glybovets, A. (2012), *Elektronni hroshi v Ukraini: analitychnyi zvit* [Electronic money in Ukraine], Alfa-PIK, Kiev, Ukraine, available at: www.ier.com.ua/files/publications/Books/2012/3_Electronic_Money/E-money_report_APPROVED_2012-10-02_RED2.pdf
4. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-17 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – [Затверджений від 2010-02-12]. – [Остання редакція від 2012-27-05]. – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>>. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine no. 2755-17, *The Tax Code of Ukraine*, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.
5. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова № 481 [Електронний ресурс] / Національний банк України. – [Затверджена від 2010-04-11]. – Режим доступу: <<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72246>>. The National Bank of Ukraine (2010), The Decree no. 481, *Provisions of electronic money in Ukraine*, available at: www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72246.
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України № 3792-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – [Затверджений від 1993-23-12]. – [Остання редакція від 2011-13-01]. – Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>>. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine no 3792-XII, *On copyright and allied rights*, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
7. Про діяльність у сфері електронних грошей і пруденціальний нагляд над інститутами, що займаються цією діяльністю: Директива Європейського Союзу № 46 [Електронний ресурс] / Європейський парламент і рада Європейського Союзу. – [Затверджений від 2000-20-03]. – Режим доступу: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:126:0001:0059:EN:PDF>>.

- European Parliament and Council of the European Union (2000), The Decree of the European Union no. 46, *On activity in the sphere of electronic money and prudential supervision over institutes engaging in this activity*, available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:126:0001:0059:EN:PDF>.
8. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ № 732 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – [Затверджений від 2004-22-11]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50432&cat_id=50097>. Ministry of Finance of Ukraine (2004), The Order no. 732, *On ratification of standard forms of primary accounting of the objects of intellectual property within intangible assets*, available at: www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50432&cat_id=50097.
 9. Про телекомунікації: Закон України № 1280-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – [Затверджений від 2003-18-11]. – [Остання редакція від 2012-13-03]. – Режим доступу: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1280-15/page>>. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine no. 1280-IV, *On telecommunications*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1280-15/page>.
 10. Сиротинська А.П. Сучасні проблеми розвитку електронних грошей та особливості їх обліку в Україні [Електронний ресурс] / А.П. Сиротинська, О.П. Лесик // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції: зб. наук. праць. – К.: СЕУ, Рівне: НУВГП, 2011. – № 1. – С. 142-150. – Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2011_1/2_9.pdf>. Syrotynska, A.P. and Lesyk, O.P. (2011), “Present-day problems of electronic money development and peculiarities of its accounting in Ukraine”, *Problemy ratsionalnoho vykorystannia sotsialno-ekonomichnoho ta pryrodno-resursnoho potentsialu regionu: finansova polityka ta investytsii*, Collection of scientific papers, no. 1, pp. 142-150, available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2011_1/2_9.pdf.
 11. Туржанський В.А. Облік витрат на створення інтернет-магазину та здійснення торговельних операцій [Електронний ресурс] / В.А. Туржанський // Сталий розвиток економіки: всеукр. наук.-виробн. журн. – 2011. – № 1. – С. 202-207. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_1/202.pdf>. Turzhanskyi, V.A. (2011), “Accounting of expenses for e-shop establishment and trading transactions execution”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, available at: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_1/202.pdf.
 12. Ягмур К.А. Облік витрат на створення та функціонування інтернет-магазину: проблеми теорії та практики / К.А. Ягмур // Торгівля і ринок України. – 2012. – Вип. 34. – С. 590-596. Yahmur, K.A. (2012), “Accounting of expenses for e-shop establishment and functioning: problems of the theory and practice”, Shubin, O.O. (Ed.), *Torhivlia i rynek Ukrainy*, Issue 34, pp. 590-596.

Цель. Разработать методику учета расходов на стадии создания и функционирования интернет-магазина и усовершенствовать методику учета расчетов электронными деньгами во время интерактивной торговли.

Методика. Проанализированы отечественное и зарубежное нормативно-правовое обеспечение и существующие методические подходы к учету расходов на стадиях создания и функционирования интернет-магазина, а также расчетов электронными деньгами во время интерактивной торговли. Определена классификация расходов интерактивной торговли в зависимости от времени возникновения и источников их покрытия. Исследована классификация электронных денег в разрезе типов электронных носителей информации, степени анонимно-

сти и источника формирования. Очерчены субъекты правоотношений, связанных с созданием и функционированием web-сайтов и с использованием электронных денег. Предложены методики учета расходов на создание и обеспечение функционирования интернет-магазина, а также расчетов электронными деньгами во время интерактивной торговли.

Результаты. Разработана и обоснована на основании отечественного законодательства структура расходов на стадии создания и функционирования интернет-магазина и методика их учета. Исследована с позиции правового поля и международного опыта экономическая сущность и классификация электронных денег и создана усовершенствованная методика расчетов во время интерактивной торговли.

Научная новизна заключается в теоретическом обосновании и разработанных практических рекомендациях относительно совершенствования организации и методики учета расходов и расчетов в интерактивной торговле.

Практическая значимость. Внедрение изложенных предложений и рекомендаций относительно совершенствования организации и методики учета расходов и расчетов во время интерактивной торговли позволит значительно повысить достоверность, оперативность, аналитическую и сопоставимость учетных данных, будет способствовать получению полной, достоверной и своевременной информации для принятия обоснованных управленческих решений.

Ключевые слова: интерактивная торговля, интернет-магазин, электронные деньги, электронные расчеты, электронные платежные системы, web-сайт, домен, коллокейшн, хостинг.

Purpose. To develop the technique of expenditure account at the stage of establishment and functioning of an e-shop and to improve the procedure of settlements account by electronic money during interactive trade.

Methodology. The native and foreign regulatory support and existing methodological approaches to expenditure account at the stage of an e-shop establishment and functioning as well as settlements by electronic money during interactive trade were analysed in this paper. Expenses classification in interactive trade depending on time of establishment and sources of its covering were determined. The classification of electronic money separately for the types of information electronic media and the degree of anonymity and sources of formation were investigated. This paper defines the subjects of legal relations related to creation and functioning of web-sites and using electronic money. The methodologies of expenditure account for establishment and functioning provisions of an e-shop as well as settlements by electronic money within interactive trade were proposed.

Findings. The structure of expenses at a stage of an e-shop establishment and functioning and methodology of their accounting was developed and proved on the grounds of the legislation. The economic essence and classification of electronic money was investigated from the perspective of legal environment and international experience and the improved methodology of settlements during interactive trade was established.

Originality lies in theoretical validity and developed practical recommendations as for improvement of organization and methodology of expenditure and settlements account in interactive trade.

Practical value. Introduction of the stated proposals and recommendations as for improvement of organization and methodology of expenditure and settlements account during interactive trade will enable to increase authenticity, efficiency, analyticity and comparability of accounting data largely and it will contribute to obtaining complete, reasonable and timely information for making of reasoned managerial decisions.

Key words: interactive trade, e-shop, electronic money, electronic settlements, electronic payment systems, Web-Site, domain, collocation, hosting.

Рекомендовано до публікації д-ром філос. наук Петренко С.М. Дата надходження рукопису 16.04.2013 р.